

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-VI Examination: March/April-2023**Sociology (Optional) Paper-XIII****SOCO13: Methods of Social Research****Day and Date: Tuesday, 02/05/2023****Total Marks: 60****Time: 1.00 PM To 3.00 PM****Instructions:**

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 Sample is defined as a small representative of a group of wide size.
a) Broom and Selzick b) McIver Page c) Good and Hatt d) Gillin and Gillin
- 2 Selection of units in this type of sample selection is entirely up to the researcher.
a) Lottery method b) Tick method c) Straight random d) Grid method
- 3 .....In this sampling method the probability of a unit being included in the sample depends on luck.
a) Grid b) Lottery c) Quota d) Sahetuk
- 4 If the probability of inclusion of each unit in the sample cannot be predicted from the aggregate, it is called ..... method.
a) Probability sampling b) Non-probability sampling c) Straight random sampling d) Stratified random sampling
- 5 Who is the author of the book "Social Discovery"?
a) Lindemann b) Good and Hunt c) Bogardus d) P V Young
- 6 Which of the following is a type of observation?
a) Participant observation b) Non-participant c) Controlled observation d) All of the above
- 7 In which type of observation there is "control over the subject and the observer."
a) Participant observation b) Non-participant observation c) Uncontrolled observation d) Controlled observation
- 8 If you want to know about people's emotions, experiences, memory, impulses and motivations...
a) Observe them b) Interview them c) Ask them nothing d) All of the above
- 9 It means using eyes more than ears and speech
a) Interview technique b) Observation technique c) Questionnaire technique d) Sampling technique
- 10 In this method of observation, this sense has to be mainly used.
a) Voice b) Hands c) Ears d) Eyes
- 11 An effective and purposeful statement to the society is.....
a) Interview Yes b) Report Writing Yes c) Social Research Yes d) Descriptive Research Yes
- 12 Which type of interview can be used to study the impact of radio as a medium on social life.
a) Formal interview b) Focused interview c) Repeat interview d) Structured interview

13 What are the main sources of fact collection

- a) Two b) one c) Four d) Six

14 Which of these is the least expensive source of data collection?

- a) Interview b) observation c) Questionnaire d) Schedule

15 Interview only

- a) Taken only by literate people b) It is taken only by illiterate people c) It is taken only by literate - illiterate people d) None of these

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

1 Probability sample selection methods

2 Non-probability sample selection method

3 Uncontrolled observation

4 Schedule

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

1 Limitations of Probability Sampling Method

2 Advantages of observation

3 Questionnaire technique

4 Meaning and nature of questionnaire technique

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

1 Explain the merits and demerits of non-participant observation.

2 Explain the disadvantages of questionnaire technique by giving definition of questionnaire.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 विस्तृत आकाराच्या समूहाला लघू प्रतिनिधी म्हणजे नमुना अशी व्याख्या.....यांनी केली आहे.

अ) ब्रूम व सेलझिक ब) मॅक आयव्हर पेज क) गुड व हॅट ड) गिलीन आणि गिलीन

2 नमुना निवडीच्या ..... या प्रकारात एककांची निवड करणे सर्वस्वी शोधकर्त्याच्या स्वाधिन असते.

अ) लॉटरी पद्धती ब) टिक पद्धती क) सरळ यादृच्छिक ड) ग्रीड पद्धती

3 .....या नमुना निवड पद्धतीत एककाची नमुन्यामध्ये समाविष्ट होण्याची शक्यता दैवावर अवलंबून असते.

अ) ग्रीड ब) लॉटरी क) कोटा ड) सहेतुक

4 समग्रातून प्रत्येक एककाचा नमुन्यात समावेश होण्याची संभाव्यता सांगता येत नसेल तर त्यास ..... पद्धती म्हणतात.

अ) संभाव्यता नमुना निवड ब) गैरसंभाव्यता नमुना निवड क) सरळ यादृच्छिक नमुना निवड ड) स्तरीत यादृच्छिक नमुना निवड

5 "सोशल डिस्कव्हरी" या ग्रंथाचे लेखक कोण?

अ) लिंडमन ब) गुड आणि हॅट क) बोगार्डस ड) पी व्ही यंग

- 6 खालीलपैकी निरीक्षणाचा प्रकार कोणता आहे.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी क) नियंत्रित निरीक्षण ड) वरील सर्व
- 7 कोणत्या प्रकारच्या निरीक्षणात "अध्ययनघटक व निरीक्षक यावर नियंत्रण असते.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी निरीक्षण क) अनियंत्रित निरीक्षण ड) नियंत्रित निरीक्षण
- 8 जर तुम्हाला लोकांच्या भावनांबद्दल, अनुभवाबद्दल, त्यांच्या स्मरणशक्तीबद्दल, त्यांच्या संवेग आणि प्रेरणाबाद्दल काही जाणून घ्यायचे असेल तर .....
- अ) त्यांचे निरीक्षण करा ब) त्यांची मुलाखत घ्या क) त्यांना काहीही विचारू नका ड) वरील सर्व
- 9 कान आणि वाणी यांच्या तुलनेने डोळ्यांचा अधिक स्वरूपात उपयोग करणे म्हणजे
अ) मुलाखत तंत्र ब) निरीक्षण तंत्र क) प्रश्नावली तंत्र ड) नमुना निवड तंत्र
- 10 निरीक्षण या पद्धतीत ..... या इंद्रियाचा प्रामुख्याने वापर करावा लागतो.
अ) वाणी ब) हात क) कान ड) डोळे
- 11 समाजाला केलेले परिणामकारक व हेतुपूर्वक निवेदन म्हणजे.....होय.
अ) मुलाखत ब) अहवाल लेखन क) सामाजिक संशोधन ड) वर्णनात्मक संशोधन
- 12 रेडीओ या प्रसारमाध्यमाचा समाजजीवनावर कोणता प्रभाव पडतो याचे अध्ययन करण्यासाठी कोणत्या मुलाखत प्रकाराचा वापर करता येईल.
अ) औपचारिक मुलाखत ब) केंद्रित मुलाखत क) पुनरावृत्ती मुलाखत ड) संरचित मुलाखत
- 13 तथ्य संकलनाचे मुख्यस्त्रोत किती
अ) दोन ब) एक क) चार ड) सहा
- 14 यापैकी कमी खर्चिक तथ्य संकलन स्त्रोत कोणता
अ) मुलाखत ब) निरीक्षण क) प्रश्नावली ड) अनुसूची
- 15 मुलाखत फक्त
अ) साक्षर लोकांचीच घेतली जाते ब) निरक्षर लोकांचीच घेतली जाते क) साक्षर -निरक्षर लोकांचीच घेतली जाते ड) यापैकी नाही

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धती
- 2 गैरसंभाव्यता नमुना निवड पद्धती
- 3 अनियंत्रित निरीक्षण
- 4 अनुसूची

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीच्या मर्यादा
- 2 निरीक्षणाचे फायदे
- 3 प्रश्नावली तंत्र
- 4 प्रश्नावली तंत्राचा अर्थ व स्वरूप

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 असहभागी निरीक्षणाचे गुण व दोष स्पष्ट करा.
- 2 प्रश्नावलीची व्याख्या देऊन प्रश्नावली तंत्राचे तोटे स्पष्ट करा.

*****

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 विस्तृत आकाराच्या समूहाला लघू प्रतिनिधी म्हणजे नमुना अशी व्याख्या.....यांनी केली आहे.
अ) ब्रूम व सेलझिक ब) मॅक आयव्हर पेज क) गुड व हॅट ड) गिलीन आणि गिलीन
Option 3
- 2 नमुना निवडीच्या ..... या प्रकारात एककांची निवड करणे सर्वस्वी शोधकर्त्याच्या स्वाधिन असते.
अ) लॉटरी पद्धती ब) टिक पद्धती क) सरळ यादृच्छिक ड) ग्रीड पद्धती
Option 3
- 3 .....या नमुना निवड पद्धतीत एककाची नमुन्यामध्ये समाविष्ट होण्याची शक्यता दैवावर अवलंबून असते.
अ) ग्रीड ब) लॉटरी क) कोटा ड) सहेतुक
Option 2
- 4 समग्रातून प्रत्येक एककाचा नमुन्यात समावेश होण्याची संभाव्यता सांगता येत नसेल तर त्यास ..... पद्धती म्हणतात.
अ) संभाव्यता नमुना निवड ब) गैरसंभाव्यता नमुना निवड क) सरळ यादृच्छिक नमुना निवड ड) स्तरीत यादृच्छिक नमुना निवड
Option 2
- 5 "सोशल डिस्कव्हरी" या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) लिंडमन ब) गुड आणि हॅट क) बोगार्डस ड) पी व्ही यंग
Option 1
- 6 खालीलपैकी निरीक्षणाचा प्रकार कोणता आहे.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी क) नियंत्रित निरीक्षण ड) वरील सर्व
Option 4
- 7 कोणत्या प्रकारच्या निरीक्षणात "अध्ययनघटक व निरीक्षक यावर नियंत्रण असते.
अ) सहभागी निरीक्षण ब) असहभागी निरीक्षण क) अनियंत्रित निरीक्षण ड) नियंत्रित निरीक्षण
Option 4
- 8 जर तुम्हाला लोकांच्या भावनांबद्दल, अनुभवाबद्दल, त्यांच्या स्मरणशक्तीबद्दल, त्यांच्या संवेग आणि प्रेरणाबाद्दल काही जाणून घ्यायचे असेल तर .....
अ) त्यांचे निरीक्षण करा ब) त्यांची मुलाखत घ्या क) त्यांना काहीही विचारू नका ड) वरील सर्व
Option 4
- 9 कान आणि वाणी यांच्या तुलनेने डोळ्यांचा अधिक स्वरूपात उपयोग करणे म्हणजे
अ) मुलाखत तंत्र ब) निरीक्षण तंत्र क) प्रश्नावली तंत्र ड) नमुना निवड तंत्र
Option 2
- 10 निरीक्षण या पद्धतीत ..... या इंद्रियाचा प्रामुख्याने वापर करावा लागतो.
अ) वाणी ब) हात क) कान ड) डोळे
Option 4
- 11 समाजाला केलेले परिणामकारक व हेतुपूर्वक निवेदन म्हणजे.....होय.
अ) मुलाखत ब) अहवाल लेखन क) सामाजिक संशोधन ड) वर्णनात्मक संशोधन
Option 1

12 रेडीओ या प्रसारमाध्यमाचा समाजजीवनावर कोणता प्रभाव पडतो याचे अध्ययन करण्यासाठी कोणत्या मुलाखत प्रकाराचा वापर करता येईल.

अ) औपचारिक मुलाखत ब) केंद्रित मुलाखत क) पुनरावृत्ती मुलाखत ड) संरचित मुलाखत

Option 4

13 तथ्य संकलनाचे मुख्यस्त्रोत किती

अ) दोन ब) एक क) चार ड) सहा

Option 1

14 यापैकी कमी खर्चिक तथ्य संकलन स्त्रोत कोणता

अ) मुलाखत ब) निरीक्षण क) प्रश्नावली ड) अनुसूची

Option 3

15 मुलाखत फक्त

अ) साक्षर लोकांचीच घेतली जाते ब) निरक्षर लोकांचीच घेतली जाते क) साक्षर -निरक्षर लोकांचीच घेतली जाते ड) यापैकी नाही

Option 3

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धती

Ans:

2 गैरसंभाव्यता नमुना निवड पद्धती

Ans:

3 अनियंत्रित निरीक्षण

Ans:

4 अनुसूची

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीच्या मर्यादा

Ans:

2 निरीक्षणाचे फायदे

Ans:

3 प्रश्नावली तंत्र

Ans:

4 प्रश्नावली तंत्राचा अर्थ व स्वरूप

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 असहभागी निरीक्षणाचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

Ans:

2 प्रश्नावलीची व्याख्या देऊन प्रश्नावली तंत्राचे तोटे स्पष्ट करा.

Ans:

